

การใช้หลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมือง
ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

THE APPLICATION OF BRAHMAVIHARA DHAMMA FOR POLITICAL
RECONCILIATION OF PEOPLE IN MUEANG DISTRICT, NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE

ศักดิ์สิทธิ์ ชุมแก้ว¹ และ พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม)²

Saksithon Chumkaew¹ and Phramaha Ekkawin Piyaweero (Asim)²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสคราท

¹⁻²Mahamakut Buddhist University Srithammasokrat Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: ekkawin.piy@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชน จำนวน 400 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามโดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ที่ .980 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
3. แนวทางการส่งเสริมการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ เมตตาส่งเสริมโดยการจัดกิจกรรมที่ให้ทุกฝ่ายได้พูดคุยอย่างสร้างสรรค์ กรุณา ช่วยสร้างพลังการช่วยเหลือและการเยียวยาผ่านกิจกรรมอาสาสมัคร มุทิตา ยกย่องความสำเร็จของทุกกลุ่ม

* Received 28 October 2025; Revised 7 November 2025; Accepted 15 November 2025

เพื่อปลูกฝังความสุขใจ ขณะที่ อุเบกขา ส่งเสริมผ่านการรู้เท่าทันสื่อและอบรมให้พลเมืองมีใจเป็นกลาง

คำสำคัญ: พรหมวิหารธรรม, ความปรองดอง, การเมืองของประชาชน

Abstract

This research article aimed to 1) study the level of application of Brahnavihara dhamma for political reconciliation of people in Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province, 2) compare the application of Brahnavihara dhamma for political reconciliation of people in Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province, classified by gender, age, educational level, occupation, and monthly income; and 3) explore guidelines for promoting the application of Brahnavihara dhamma for political reconciliation of people in Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province. The sample consisted of 400 residents. The research instrument was a questionnaire, with an overall reliability coefficient of .980. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as one-way Anova.

Research findings indicated that:

1. The level of application of the Brahnavihara principles for fostering political reconciliation among people in Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province was found to be high in all aspects.
2. The comparison of the application of the Brahnavihara principles for fostering political reconciliation among people in Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province, classified by gender, age, educational level, occupation, and monthly income, revealed that, overall, there were statistically significant differences at the .05 level.
3. The guidelines for promoting the application of the Brahnavihara principles to foster political reconciliation among people in Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province consist of four aspects. Metta is promoted through organizing activities that encourage constructive dialogue among all parties. Karuna emphasizes creating supportive energy through volunteer and relief activities. Mudita focuses on recognizing and appreciating the achievements of

all groups to cultivate a sense of shared happiness. Meanwhile, Upekkha is promoted through media literacy and training citizens to maintain neutrality.

Keywords: Brahmavihāra Dhamma, reconciliation, political of people

บทนำ

ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองโดยประชาชนเป็นใหญ่ ดังนั้นการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยคือ รูปการณ์ปกครองที่ยึดถืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยลักษณะสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตยสามารถพิจารณาได้จากรัฐบาล การเลือกตั้ง และการปกครองโดยเสียงข้างมาก แต่ประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาได้เผชิญความท้าทายปัญหาทางการเมืองมายาวนานโดยเฉพาะความขัดแย้งของคนในสังคมที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองที่แตกต่างกันออกไปส่งผลให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมาในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ในช่วงที่ผ่านมาได้มีปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของประชาชนเกิดขึ้น จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยมีการแบ่งขั้วแยกข้างทางการเมืองซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยตลอดช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จนอาจเรียกได้ว่าเป็นทศวรรษแห่งความขัดแย้งทางการเมืองและส่งผลกระทบในวงกว้างต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยมีหลายระดับ เช่น การแสดงออกผ่านการถกเถียงในระบบรัฐสภาตามครรลองประชาธิปไตย การไม่ลงรอยกันระหว่างกลุ่มการเมืองนอกรัฐสภาจนนำไปสู่การชุมนุมทางการเมืองและลุกลามเป็นการก่อความไม่สงบ การใช้มาตรการปราบปรามโดยรัฐและความรุนแรงทางการเมือง รวมถึงการรัฐประหาร (พงศ์ศักดิ์ เหลืองอร่าม, 2560) ทั้งนี้จังหวัดนครศรีธรรมราชในช่วงที่ผ่านมาได้มีเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของภาคประชาชนเกิดขึ้นโดยมีการชุมนุมปิดศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช บางกลุ่มผู้ชุมนุมในจังหวัดนครศรีธรรมราชทยอยเดินทางไปยังกรุงเทพมหานครเพื่อสมทบกับการชุมนุม ความขัดแย้งทางการเมืองที่ยังหาทางออกไม่ได้ ทำให้ชาวบ้านหลายคน ทั้งใน จ.นครศรีธรรมราช เห็นว่า ถึงเวลาแล้วที่ทุกฝ่ายควรหันหน้าเข้าหากันแล้วร่วมกันปฏิรูปเพื่อให้ประเทศเดินไปข้างหน้า ชาวบ้านบางส่วนยังเห็นว่าการยุบสภาอาจจะไม่ใช่ทางออกที่ดีมากนักเพราะหากมีการเลือกตั้งใหม่ไม่ว่าพรรคการเมืองใดขึ้นมาบริหารประเทศก็必将เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ จึงเสนอให้มีการตั้งสภาประชาชนเพื่อให้คนทุกภาคส่วนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนรูปแบบการบริหารประเทศอาจเป็นเรื่องยากเพราะนักการเมืองไม่ว่าจะมาจากพรรคการเมืองใดก็ย่อมหวังอำนาจและผลประโยชน์แต่พลังของประชาชนที่ออกมาเคลื่อนไหวก็เพียงพอที่จะยุติความขัดแย้ง (ไทยพีบีเอส, 2556)

พุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่ไม่ใช่เพียงหลักปรัชญาหรือทฤษฎีเท่านั้น แต่หลักคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนายังเป็นหลักคำสอนที่มีเนื้อหาครอบคลุมในการดำเนินชีวิต วิธีชีวิตความเป็นอยู่ มุ่งผลในทางปฏิบัติให้ทุกคนจัดการกับชีวิตที่เป็นอยู่จริง ๆ ในโลกนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการเมืองการปกครองของไทยในหลายกรณีด้วยกันและหลักธรรมทางศาสนาเป็นเครื่องมือที่ทำให้คนเคารพกฎหมายเคารพเสรีภาพของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคมและกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม (กันตพจน์ เศรษฐารัตน์, 2565, หน้า 1) โดยเฉพาะปัญหาความไม่สงบหรือความขัดแย้งทางการเมืองประกอบกับจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความโดดเด่นในแง่ของเมืองพระพุทธศาสนาที่มีความเข้มแข็งทางพระพุทธศาสนาและประชาชนชนส่วนใหญ่เคารพนับถือพระพุทธศาสนาจึงควรนำหลักธรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ อนึ่งความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนาและการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน มีความเกี่ยวเนื่องกัน โดยรัฐสนับสนุนส่งเสริมพระพุทธศาสนาผ่านนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ เช่น บ้าน วัด โรงเรียนเพื่อให้ประชาชนทุกภาคส่วนซึมซับหลักพระธรรมคำสอนมาเป็นหลักในการดำรงชีวิตปฏิบัติหน้าที่แห่งตนไปตามทำนองคลองธรรม (พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม), 2567)

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาผู้วิจัยแสดงให้เห็นว่าจำเป็นต้องมีการศึกษาการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามที่ว่า การนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการลดความขัดแย้งทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรมีการนำมาใช้อย่างไรจึงจะเหมาะสมกับสถานการณ์การเมืองในยุคปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความปรองดองและสมานฉันท์และลดความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรคือ ประชาชนที่มีสิทธิในการเลือกตั้งในเขตอำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช จำนวน 130,802 คน (ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร ณ ข้อมูลวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2567)

ส่วนกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณจากตารางของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยเทคนิควิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้แบบแบ่งชั้นเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายและสามารถสะท้อนภาพรวมของประชากรในอำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยแยกตามตำบล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจากประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีการจัดทำให้ครอบคลุมทั้งในด้านการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 การนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ ส่วนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจความถูกต้องตามมาตรฐานวิชาการโดยมีค่า IOC=1 และ ค่า Reliability ของ Cronbach's Alpha =.980

การรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำการแจกจ่ายแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเลือกมาอย่างเป็นระบบโดยอธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยและคำแนะนำในการตอบแบบสอบถามในขณะเก็บข้อมูลผู้เก็บข้อมูลจะทำการตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นเพื่อลดข้อผิดพลาด เมื่อเก็บข้อมูลเสร็จจะถูกบันทึกลงในระบบฐานข้อมูลที่มีความปลอดภัยเพื่อไม่ให้ข้อมูลสูญหาย ทั้งนี้ผู้วิจัยจะตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดเพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีข้อมูลขาดหายหรือข้อมูลที่ไม่สามารถใช้ในการวิเคราะห์ได้และข้อมูลจะต้องได้รับการจัดระเบียบในรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติได้โดยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล SPSS

การวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนาโดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ ระดับการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนวิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนาโดยการหาค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐาน (เพ็ญแข ศิริวรรณและคณะ, 2551) แนวทางการส่งเสริมการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนโดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา และการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน เช่น การทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ผลการวิจัย

การนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อ	การนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	การนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	เมตตา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข)	3.80	0.675	มาก
2.	กรุณา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์)	3.77	0.043	มาก
3.	มุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี)	3.92	0.017	มาก
4.	อุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง)	3.91	0.009	มาก
รวม		3.85	0.326	มาก

ตารางที่ 1 จากข้อมูลพบว่า การนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยที่สุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี) ($\bar{x}=3.92$) รองลงมาคือ อุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง) ($\bar{x}=3.91$) เมตตา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข) ($\bar{x}=3.80$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กรุณา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์) ($\bar{x}=3.77$) เมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่า

1. ด้านเมตตา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข) รวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.80$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยที่สุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ท่านยินดีร่วมกิจกรรมทางสังคมกับผู้ที่มิจุดยืนทางการเมืองแตกต่าง ($\bar{x}=3.90$) รองลงมาคือ ท่านสนับสนุนให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสันติแม้จะมีความคิดเห็นต่างกัน ($\bar{x}=3.84$) ท่านรับฟังความคิดเห็นทางการเมืองของผู้อื่นด้วยความเข้าใจ ($\bar{x}=3.83$) ท่านปรารถนาให้ผู้ที่มีความคิดเห็นทางการเมืองต่างจากข้าพเจ้ามีความสุข ($\bar{x}=3.79$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดรุนแรงต่อผู้เห็นต่างทางการเมือง ($\bar{x}=3.68$)

2. ด้านกรุณา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์) รวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.77$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยที่สุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ท่านรู้สึกเห็นใจเมื่อเห็นผู้อื่นถูกวิจารณ์หรือโจมตีทางการเมือง ($\bar{x}=3.84$) รองลงมาคือ ท่านช่วยชี้แนะ/แนะนำผู้ที่ขาดความเข้าใจทางการเมืองอย่างสุภาพ ($\bar{x}=3.79$) ท่านมองเห็นความสำคัญของการให้อภัยในการเมือง ($\bar{x}=3.78$) ท่านพยายามคลี่คลายความขัดแย้งทางการเมืองในชุมชนด้วยวิธีที่สันติ ($\bar{x}=3.76$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านสนับสนุนการช่วยเหลือผู้เสียเปรียบจากความขัดแย้งทางการเมือง ($\bar{x}=3.66$)

3. ด้านมุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี) รวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.92$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยที่สุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ท่านรู้สึกยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{x}=3.99$) รองลงมาคือ ท่านมองว่าความสำเร็จของผู้อื่นทางการเมืองไม่ใช่อุปสรรคของท่าน ($\bar{x}=3.95$) ท่านชื่นชมเมื่อผู้อื่นแสดงออกทางการเมืองโดยไม่ใช้ความรุนแรง ($\bar{x}=3.91$) ท่านยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นสามารถแสดงความคิดเห็นโดยไม่ถูกต่อต้าน ($\bar{x}=3.88$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านสนับสนุนและยินดีเมื่อเห็นการเมืองในชุมชนเป็นธรรมและโปร่งใส ($\bar{x}=3.87$)

4. ด้านอุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง) รวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.91$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยที่สุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ท่านพยายามไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายการเมืองใดฝ่ายหนึ่ง ($\bar{x}=3.99$) รองลงมาคือ ท่านพยายามวางใจเป็นกลางแม้มีความเห็นส่วนตัวทางการเมือง ($\bar{x}=3.97$) ท่านรับฟังเหตุผลจากทุกฝ่ายโดยไม่ตัดสินล่วงหน้า ($\bar{x}=3.88$) ท่านหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำแบ่งแยกหรือดูหมิ่นฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง ($\bar{x}=3.87$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านสามารถควบคุมอารมณ์เมื่อถกเถียงประเด็นการเมือง ($\bar{x}=3.86$)

2. การเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้ในการสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้ในการสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) แสดงให้เห็นว่า การนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้ในการสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้านได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้ในการสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ

ปัจจัยส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value	สรุปผล
เพศ	ระหว่างกลุ่ม	3	1620.905	810.452	8.095	.000	แตกต่างกัน
	ภายในกลุ่ม	397	39746.685	100.118			
	รวม	399	41367.590				

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ

ปัจจัยส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value	สรุปผล
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	5	6694.649	1338.93	15.215	.000	แตกต่างกัน
	ภายในกลุ่ม	394	34672.941	88.002			
	รวม	399	41367.590				

จากตารางที่ 3 พบว่า การเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระดับการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value	สรุปผล
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3	5901.881	1967.294	21.966	0.00	แตกต่างกัน
	ภายในกลุ่ม	396	35465.709	89.560			
	รวม	399	41367.590				

จากตารางที่ 4 พบว่า การเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอาชีพ

ปัจจัยส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value	สรุปผล
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	4	5070.329	1267.582	13.794	0.00	แตกต่างกัน
	ภายในกลุ่ม	395	36297.261	91.892			
	รวม	399	41367.590				

จากตารางที่ 5 พบว่า การเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอาชีพ พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ปัจจัยส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value	สรุปผล
รายได้ต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	3	5866.486	1955.495	21.813	0.00	แตกต่างกัน
	ภายในกลุ่ม	396	35501.104	89.649			
	รวม	399	41367.590				

จากตารางที่ 6 พบว่า การเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. แนวทางการส่งเสริมการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การนำหลักพรหมวิหารธรรมทั้ง 4 มาประยุกต์ใช้ถือเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยบรรเทาและคลี่คลายความขัดแย้ง เมตตาสามารถส่งเสริมได้โดยการจัดกิจกรรมที่เปิดพื้นที่ให้ทุกฝ่ายได้พูดคุยอย่างสร้างสรรค์และรณรงค์การสื่อสารอย่างปรารถนาดี กรุณา จะช่วยสร้างพลังการช่วยเหลือและการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบผ่านกิจกรรมอาสาสมัครและการบำเพ็ญประโยชน์ มุทิตา สามารถพัฒนาได้ด้วยการยกย่องความสำเร็จของทุกกลุ่มอย่างเสมอภาค เพื่อปลูกฝังความสุขใจเมื่อผู้อื่นทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ขณะที่ อุเบกขา ควรได้รับการส่งเสริมผ่านการรู้เท่าทันสื่อ การอบรมให้พลเมืองมีใจเป็นกลางและการสร้างกลไกตรวจสอบข้อมูลที่ประชาชนยอมรับร่วมกัน แนวทางเหล่านี้จะช่วยสร้างความสมดุลในการอยู่ร่วมกันของประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน

หากพิจารณาตามหลักพรหมวิหารธรรมแล้ว จะเห็นว่า เมตตาและกรุณา มีบทบาทสำคัญในการลดความเกลียดชังและเสริมสร้างการเอื้ออาทรต่อกัน ส่วนมุทิตามีความหมายเชิงบวกที่ช่วยเปลี่ยนบรรยากาศจากการแข่งขันมาเป็นการยอมรับและยินดีร่วมกับผลงานของผู้อื่น ขณะที่อุเบกขาทำหน้าที่ถ่วงดุลทางอารมณ์และเหตุผล ทำให้ประชาชนสามารถพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างเที่ยงตรง การผสมผสานทั้ง 4 หลักเข้าด้วยกันจึงเป็นกลไกที่สมบูรณ์ในการสร้างความปรองดอง เพราะมิได้มุ่งเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า แต่เป็นการปลูกฝังคุณธรรมที่ยั่งยืนในระดับจิตใจของประชาชน

อภิปรายผล

บทความวิจัยเรื่องการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ภาพรวมของการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยที่สุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี) รองลงมาคือ อุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง) เมตตา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กรุณา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์) ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า การนำหลักธรรมต่าง ๆ มาใช้ในการสร้างความปรองดองหรือการขัดแย้งทางการเมืองเป็นวิธีการที่ดีเนื่องจากสามารถช่วยลดความรุนแรงทางการเมืองได้เนื่องจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความปรารถนาที่จะให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและปราศจากความขัดแย้งซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดจักรพันธ์ กิตติภาโร (บุญกาญจน) (2560) พบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักพระพุทธศาสนาในการสร้างสันติสุขของชุมชนในอำเภอบางกรวยโดยภาพรวมมีความเห็นต่อรูปแบบการสร้างสันติสุขของชุมชนตามหลักพระพุทธศาสนาในอำเภอบางกรวยอยู่ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิณจิรธนากร (อนุสรณ ฐานทดโต) (2556) พบว่า ความคิดเห็นต่อการนำหลักพรหมวิหารธรรมใช้ในการสร้างสันติสุขในตำบลบางแก้วโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระใบฎีกาบุญส่ง ปุณณภาโคและคณะ (2566) พบว่า 1) การส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสีมีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

การเปรียบเทียบการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนต่างก็มีการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้เพื่อสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพินิจรัตนกร (อนุสรณ ฐานทตโต) (2556) พบว่า การทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักพรหมวิหารธรรมมีความสำคัญต่อการสร้างสันติสุขในอำเภอบางพลี สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักพรหมวิหารธรรมมีความสำคัญต่อการสร้างสันติสุขในตำบลบางแก้ว ด้านอายุและระดับการศึกษาแตกต่างกันซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่อย่างไรก็ตามด้านเพศ สถานภาพและรายได้ต่อเดือนไม่แตกต่างกันซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะบริบทของพื้นที่แตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระใบฎีกาบุญส่ง ปุณณภาโคและคณะ (2566) พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลห่มสืไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยของพระสุทัศน์ ยโสธโร และ วันชัย ยอยรู้รอบ (2561) พบว่า ประชาชนส่วนมากมีความรู้เรื่องหลักพรหมวิหารธรรมคือ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมุทิตาและหลักอุเบกขาอยู่ในระดับสูง การทดสอบสมมติฐาน พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากบริบทพื้นที่แตกต่างกันออกไปในการศึกษาประเด็นเดียวกัน

การนำหลักพรหมวิหารธรรมทั้ง 4 มาประยุกต์ใช้ถือเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยบรรเทาและคลี่คลายความขัดแย้ง เมตตาสามารถส่งเสริมได้โดยการจัดกิจกรรมที่เปิดพื้นที่ให้ทุกฝ่ายได้พูดคุยอย่างสร้างสรรค์และรณรงค์การสื่อสารอย่างปรารถนาดี กรุณา จะช่วยสร้างพลังการช่วยเหลือและการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบผ่านกิจกรรมอาสาสมัครและการบำเพ็ญประโยชน์ มุทิตา สามารถพัฒนาได้ด้วยการยกย่องความสำเร็จของทุกกลุ่มอย่างเสมอภาค เพื่อปลูกฝังความสุขใจเมื่อผู้อื่นทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ขณะที่ อุเบกขา ควรได้รับการส่งเสริมผ่านการรู้เท่าทันสื่อ การอบรมให้พลเมืองมีใจเป็นกลางและการสร้างกลไกตรวจสอบข้อมูลที่ประชาชนยอมรับร่วมกัน แนวทางเหล่านี้จะช่วยสร้างความสมดุลในการอยู่ร่วมกันของประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพินิจรัตนกร (อนุสรณ ฐานทตโต) (2556) พบว่า ข้อเสนอคือ 1) ด้านเมตตาควรมีการแบ่งปันช่วยเหลือกันในบางครั้งที่มีโอกาสอำนวย ถ้าบุคคลในตำบลเดียวกันรู้จักเมตตา กัน ช่วยเหลือกันทุกคนก็จะเป็นสุข บุคคลในชุมชนต้องมีน้ำใจและมีความแบ่งปันซึ่งกันและกัน 2) ด้านกรุณา ควรช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอและด้อยโอกาสเมื่อมีโอกาส การช่วยเหลือคนที่ทุกข์ให้พ้นทุกข์จะทำให้สังคมมีแต่ความสุข ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่เห็นแก่ตัว 3) ด้านมุทิตาจิต ควรไม่โอ้อวดหรือว่าร้ายผู้อื่น โดยที่ตนเองก็ยังไม่ดีพอ ควรยินดีกับเพื่อนร่วมโลก ไม่ควรอิจฉาหรือกล่าวนิทาและ 4) ด้านอุเบกขา ควรวางเฉยในสิ่งที่ไม่ใช่ประโยชน์ ไม่เข้าเติมเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด ควรให้กำลังใจเพื่อให้ผู้อื่นมีแรงสู้ต่อไปและควรนำหลักธรรมนี้ไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ส่วนงานวิจัยของกรวิชัย บุญมี (2567) พบว่า หลักพุทธธรรมโดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 และสาราณียธรรม 6 สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสำนึก

ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยหลักธรรมเหล่านี้ช่วยส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์ การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและการตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวม อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมดังกล่าวจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทของสังคมพุทธวัฒนธรรมและหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตยสมัยใหม่ เพื่อให้เกิดการบูรณาการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง งานวิจัยของพระครูจิรกาญจนวงศ์ ญาณุตตโม (2568) พบว่า วัดและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นมายาวนาน วัดมิได้เป็นเพียงสถานที่ประกอบศาสนกิจเท่านั้น หากยังทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมจิตใจ แหล่งให้การศึกษาและศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนในทุกมิติ ในขณะที่ชุมชนเองก็มีบทบาทสำคัญในการทำนุบำรุงวัด อุปถัมภ์พระสงฆ์และร่วมทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันนี้เป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้พระพุทธศาสนาและวิถีชุมชนมีความมั่นคงสืบต่อมายาวนาน อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นนี้กำลังถูกท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคปัจจุบัน วิถีชีวิตที่เร่งรีบ ความเจริญทางวัตถุและกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้ความผูกพันระหว่างวัดและชุมชนเริ่มห่างเหิน การฟื้นฟูและธำรงรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างวัดกับชุมชนจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันดำเนินการ ส่วนการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการสร้างความสามัคคีเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะหลักธรรมสำคัญ เช่น สังคหวัตถุ 4 (ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา) พรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) และ อิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) ที่เน้นการมีใจรักในสิ่งที่ทำ ความเพียรพยายาม ความเอาใจใส่และการใช้ปัญญาไตร่ตรอง การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางสร้างความสามัคคีบนรากฐานของการเกื้อกูลกันจะช่วยสานสัมพันธ์อันดีระหว่างวัดและชุมชนให้กลับคืนมา ส่งเสริมให้สังคมมีศีลธรรมจริยธรรมลดความขัดแย้ง สร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้มั่นคง ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาสังคมไทยให้เข้มแข็งและยั่งยืนสืบไป และงานวิจัยของ การันย์ พรหมแก้วและคณะ (2568) พบว่า สำหรับแนวทางการบริหารจัดการความขัดแย้ง สามารถดำเนินการได้ 3 แนวทางหลักได้แก่ การบังคับและกดดันโดยใช้อำนาจรัฐและกฎหมายซึ่งมีประสิทธิภาพในสถานการณ์เร่งด่วน การประนีประนอมโดยใช้การเจรจาและคนกลางเพื่อค้นหาความร่วมมือและการแก้ปัญหาพร้อมกันผ่านการมีส่วนร่วมของภาคการเมือง ระบบราชการและประชาชนในพื้นที่ และการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อจัดการความขัดแย้งถูกนำเสนอใน 3 รูปแบบได้แก่ การแก้ไขโดยไม่ใช้กฎข้อบังคับ เช่น เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรมและเมตตามโนกรรม การใช้กฎข้อบังคับ เช่น สีสสามัญญตาและทิกขุสามัญญตาและการกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียมตามหลักสาธารณโภคี แนวทางดังกล่าวมุ่งสร้างความยั่งยืนและสมานฉันท์ในสังคม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การนำหลักพรหมวิหารธรรมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างความปรองดองทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย โดยประชาชนมีการปฏิบัติตามหลักเมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขาแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของประชาชนในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างทางความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสันติ ทั้งนี้สามารถประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมเป็นแนวทางในการสร้างความปรองดองทางการเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม การนำผลการวิจัยไปใช้จึงสามารถดำเนินการได้ในหลายระดับตั้งแต่ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ โดยจัดกิจกรรมเปิดพื้นที่สนทนากองเมืองอย่างสันติ จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัคร พัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมอบรมเรื่องการรู้เท่าทันสื่อและการเป็นพลเมืองที่มีจิตสาธารณะเมื่อแนวทางเหล่านี้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจะช่วยสร้างบรรยากาศของสังคมการเมืองที่เคารพความแตกต่าง ลดความเกลียดชังและส่งเสริมการมีส่วนร่วม อันนำไปสู่ความปรองดองและความสงบสุขของสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านเมตตา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข) ควรจัดกิจกรรม เวทีสนทนาสาธารณะที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการรับฟังอย่างเข้าใจและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และ ส่งเสริมการณรงค์ การใช้ถ้อยคำเชิงบวกในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อหลีกเลี่ยงการสื่อสารด้วยความรุนแรง และสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

1.2 กรุณา (ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์) ควรจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครสันติภาพชุมชนเพื่อช่วยไกล่เกลี่ยและคลี่คลายความขัดแย้งทางการเมืองในระดับครอบครัวหรือชุมชนย่อย

1.3 ด้านมุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี) ควรจัดเวที ยกย่องและชื่นชมบุคคล/กลุ่มที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์

1.4 ด้านอุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง) จัดกิจกรรม เสวนาข้ามพรรค/กลุ่มการเมือง โดยเน้นการแลกเปลี่ยนด้วยข้อมูล เหตุผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายพื้นที่ศึกษา เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราชหรือเปรียบเทียบกับระหว่างหลายจังหวัด

2.2 ควรมีการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่มกับประชาชน นักการเมืองท้องถิ่นและผู้นำชุมชน

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเยาวชน วัยทำงานและผู้สูงอายุที่มีมุมมองต่อการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการสร้างความปรองดองทางการเมืองแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กรวิชัย บุญมี. (2567). การใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 9(4), 76-85.
- การันย์ พรหมแก้วและคณะ. (2568). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการจัดการความขัดแย้งทางการเมือง ระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการปริทรรศน์*, 8(1), 46-58.
- กันตพจน์ เศรษฐารัตน์. (2565). วิถีประชาธิปไตยในสังคมไทยโดยใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนา. *หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 10*. วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ สำนักศาลรัฐธรรมนูญ.
- พระครูพินิจรัตนกร (อนุสรณ ฐานทตโต). (2556). *การประยุกต์ใช้พรหมวิหารธรรมในการสร้างสันติสุขในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ*. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดจักรพันธ์ กิตติภาโร (บุญกาญจน์). (2560). *รูปแบบการสร้างสันติสุขของชุมชนตามหลักพุทธศาสนาในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูจิราภรณ์วงศ์ ญาณุตตโม. (2568). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเป็นกลไกสร้างความสามัคคีในสังคมบนรากฐานการเกื้อกูลต่อกัน. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 11(1), 296-302.
- พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม)และคณะ. (2567) ความสัมพันธ์พระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(1), 1-13.
- พระใบฎีกาบุญส่ง ปุณฺณภาโคและคณะ. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหุมสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิจัยและวิชาการบวรพัฒน์*, 1(3), R0871.
- พระสุทัศน์ ยโสโร และ วันชัย ยอยรู้รอบ. (2561). การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวพุทธศาสนาของประชาชน ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 23(2), 100-108.

- พงศ์ศักดิ์ เหลืองอร่าม. (2560). *วิเคราะห์ระดับความขัดแย้งทางการเมืองไทยด้วย Big Data*. เข้าถึงได้จาก: <https://www.the101.world/measuring-political-conflict/>.
- เพ็ญแข ศิริวรรณและคณะ. (2551). *สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น.
- ไทยพีบีเอส. (2556). *มวชนจังหวัดนครศรีธรรมราชร่วมชุมนุมใน กทม*. เข้าถึงได้จาก: <https://www.thaipbs.or.th/news/content/209626>.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.